

Tillfällig landskapsarkitektur – *Studie och projekt*

Examensarbete
av Fredrik Schönfeldt,
Institutionen för Stad och Land,
SLU Uppsala 2010

Tillfällig landskapsarkitektur
-Studie och projekt
Examensarbete vid
landskapsarkitektprogrammet
Institutionen för Stad & Land, SLU
Uppsala

**Temporary Landscape
Architecture**
-A study and a project
Degree project for a Master
of Science in Landscape
Architecture
Department for Urban
& Rural Development

Av: **Fredrik Schönfeldt**
Handledare: **Ylva Dahlman**
Examinator: **Susan Paget
och Åsa Ehn Hillberg**
Omfattning 30 hp
Stockholm Januari 2010

Foton och illustrationer:
Fredrik Schönfeldt
om inget annat anges

Förord

Det här examensarbetet behandlar ett ämne som jag har kallat tillfällig landskapsarkitektur. Bakgrunden till namnet är att jag var intresserad av att studera tillfälliga projekt gjorda av landskapsarkitekter. Jag ville undersöka vilka möjligheter som låg i sådana och samtidigt genomföra ett eget fullskaligt projekt.

©David Meyer
Design Meyer + Silberberg
Cypress Vigil (American Academy, Rome, Italy.)

Innehåll

Innehåll	5
Sammanfattning	6
Abstract	8
1. Inledning	11
1:1 Syfte	
1:2 Frågeställning	
1:3 Metod	
2 Tillfällig arkitektur	13
2:1 Definitioner	
2:2 Litteraturstudie	14
2:3 Intervjuer	19
2:4 Xavier Perrot	20
2:5 Monika Gora	24
2:7 Kommentarer, litteraturstudie och intervjuer	26
3 Mitt projekt	30
3:1 Kvarteret Tennet i Grimsta	32
3:2 Material	35
3:3 Förslaget	36
3:4 Skiss	38
3:5 Byggtekniska aspekter	42
3:6 Bygget	44
3:7 Kommentarer	47
4 Avslutande reflektioner	48
5 Diskussion	52
5 Referenslista	57
6 Hemsidor	59

Sammanfattning

Varför tillfällig landskapsarkitektur?

Jag var nyfiken på vad det innebär och det var inget som hade nämnts under utbildningen utan det var något som jag själv hade kommit i kontakt med via hemsidor, böcker och magasin. Jag var nyfiken på vad det kunde vara samtidigt som jag trodde att det var något som kunde genomföras ganska snabbt och enkelt. Steget från idé till något färdigt var betydligt kortare än vid ett traditionellt landskapsarkitekturprojekt.

Ju mer jag lärde mig och gick in i projektet desto mer upptäckte jag att de oändliga möjligheter som jag först trodde mig se i verkligheten var något helt annat. Exempelvis begränsningarna som de rent ekonomiska, eller att markägaren ska godkänna ens idé eller frågor om hållbarhet och säkerhet i det offentliga rummet.

Det som hade attraherat mig i de flesta av de projekt jag tittat på var bland annat en tillsynes frihet i dem. Dels i de materialen som användes och sättet de användes på och dels de situationer de skapades för. I många fall visar de också på en avsaknad av funktion och deras främsta syfte är att bara upplevas och/eller förundras över. Samtidigt som det ofta var en idé som drevs till sin spets.

Men många av dem har existerat i situationer utan de krav som en offentlig miljö ställer.

Jag valde att driva mitt projekt som ett traditionellt projekt, det vill säga som vilket annat som helst. Detta för att undersöka vad som krävdes för att genomföra en tillfällig lösning trots att det inte fanns möjligheterna att gå hela vägen med bygglovsansökan. En variant hade varit att bara göra det utan

tillstånd men det kändes för enkelt. Mycket av svårigheten i alla projekt är att ta sin idé genom alla regler, föreskrifter och speciella situationer som uppstår och fortfarande ha något som man är nöjd med tillslut. Det fanns mer att lära att göra på det här sättet.

Det här var utgångspunkten, men projektet utvecklades från något som bara skulle upplevas till att mer fokusera på funktionen. Skälet till det här var att projektet tog en vändning på grund av att det visade sig svårt att genomföra något på kommunal mark. Jag tog därför kontakt med Svenska Bostäder och med det så förändrades projektets förutsättningar. Eftersom den plats jag fick tillstånd att vara på var kvartersmark, tyckte jag att det krävdes ett förslag som främst kunde användas. En anledning var att jag tyckte att om man gör något på någons annan mark, i det här fallet de som bor i husen runt omkring. Så borde man göra något som de boende runt omkring kan använda. Inte bara göra något som stillar ens egen nyfikenhet.

Det här examensarbetet består av en inledning, en undersökande del, en förslagsdel och avslutande reflektioner.

Den första delen är en introduktion till tillfällig landskapsarkitektur, en litteraturstudie samt två intervjuer och kommentarer till dessa.

Den andra delen beskriver mitt projekt med start i platsen och hur jag prover min idé med enkla skisser i skala 1:1 med kartong och omslagspapper. Med erfarenhet från skissandet byggde jag två varianter och ställer ut dem på platsen och fotograferar dem.

Förutom att försöka gå till botten med ett ämne var själva byggandet väldigt

tillfredställande. Dels att jag handgripligen faktiskt byggde något men också att behöva fundera konkret hur pallarna skulle upplevas. Samtidigt som jag var tvungen att ta ställning till vilka dimensioner jag skulle använda och hur jag skulle bygga dem. Att se något förvandlas från en ritning till objekt.

I de avslutande reflektionerna beskrivs mer utförligt hur mitt projekt förändrades.

Abstract

Why temporary landscape architecture?

I was curious about what it meant and it was something that hadn't been mentioned during my training but rather something that I myself had discovered through websites, books and magazines. I was curious what it could be. In addition, I believed it implemented relatively quick and easy. That the step from idea to a finished project was much shorter than in a traditional landscape architecture project.

The more I learned about my project and as it developed, the more I discovered that the endless possibilities that I first thought I saw in reality was something quite different. For example, limits like the purely economical, or that the landowner will accept an idea or issues like durability and safety in the public domain.

What had attracted me in most of the projects I looked at was an apparent freedom. First, in the materials used and how the landscape architects utilize it and in the situations the landscape architect created. In many cases, they also showed a lack of function and their main purpose was to experience and / or to be amazed. While at the same time, it was often an idea taken as far as possible.

However, many of them have only existed in situations without the requirement that a public domain demands.

I chose to pursue my project as a traditional project. That is to investigate what was required to realize a temporary project, although it was not possible to go all the way with building permit applications. An alternative would be without permission, but it felt too easy. Much of the difficulty of any project is to take the idea through all rules, regulations and special situations that arise, and

still have something that you are happy with the end. There is more to learn by doing it this way I believe.

This was the starting point, but the project evolved from something just to experience to focus on function. The reason for this was that the project took a turn because it proved difficult to implement something on municipal land. I therefore contacted Svenska Bostäder (municipal housing firm owned by Stockholm City) and then the conditions of the project changed. Since the place I got permission to use was between blocks of houses, I thought it needed a proposal that primarily was usable. One reason was that I thought that if you do something on somebody's courtyard, in this case those who live in the houses around it. One should do something that the residents around it can use. Not only do something that mitigates your own curiosity.

This thesis consists of an introduction, an exploratory part, a part with my proposal and concluding reflections.

The first part is an introduction to temporary landscaping, a literature review and two interviews and comments on them.

The second part describes my project, starting with the place. In addition, how I tried my idea with simple sketches in a scale of 1:1 with cardboard and wrapping paper. With the experience from the sketches, I built two versions, display them on the spot, and photograph them.

In addition to trying to find the underlying cause of a topic, the construction process was very satisfying. First, that I was physically actually building something but also that I

needed to think how they were to be experienced. While at the same time, I had to consider what dimensions I should use and how to build them. To see something transformed from a drawing to an object.

The concluding reflections describe in more detail how my project evolved.

©David Meyer
Design Meyer + Silberberg
Cypress Vigil (American Academy, Rome, Italy.)

1. Inledning

En lärare på landskapsarkitekturprogrammet sa en gång att i ett examensarbete ska man göra det man är bäst på och som man tycker är intressant. Vad jag istället gjorde var att dyka ner i något som jag inte hade någon kunskap om och som jag bara hade stött på i olika landskapsarkitektföretags hemsidor.

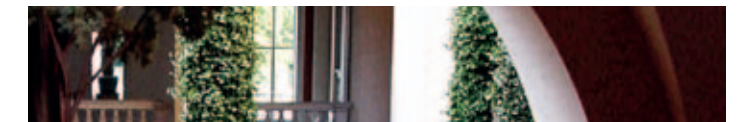
Många föreläsare har drivit tesen att genom en hög initial kostnad det vill säga med dyra och beständiga material hålls kostnaden nere på sikt. Jag undrade om man skulle kunna göra tvärtom. Något tidsbegränsat, snabbt och skött? Kanske inte ens det man förknippar med landskapsarkitektur. Jag ville undersöka en variant, kanske inte nödvändigtvis det motsatta men ett komplement till det vi oftast menar med landskapsarkitektur.

1:1 Syfte

Mitt syfte är att med inspiration från intervjuer, litteratur och studier av projekt med tillfällig landskapsarkitektur, själv genomföra ett tillfälligt projekt.

1:2 Frågeställning

Vad är tillfällig landskapsarkitektur? Hur ska man gå till väga för att genomföra ett tillfälligt projekt inom ramen för ett examensarbete?

1:3 Metod

Arbetet är indelat i två delar: en studie och ett fullskaleprojekt.

Att studera tillfälliga projekt visade sig svårt då det har skrivits lite om sådana, samtidigt som de inte finns kvar längre. Jag utvidgade då litteraturen till att omfatta tillfällig arkitektur. För att få lite mer information så gjorde jag två intervjuer med landskapsarkitekter som sysslar med tillfälliga projekt. Detta för att få inblick i hur andra gestaltar och samtidigt inspirera mig i mitt eget projekt.

Projektet började med att jag valde en plats. Marken var ägd av Stockholms kommun och för att genomföra ett projekt där krävdes bygglov. Det hade jag varken tid eller råd att skaffa. Därför valde jag att genomföra mitt projekt på privat mark.

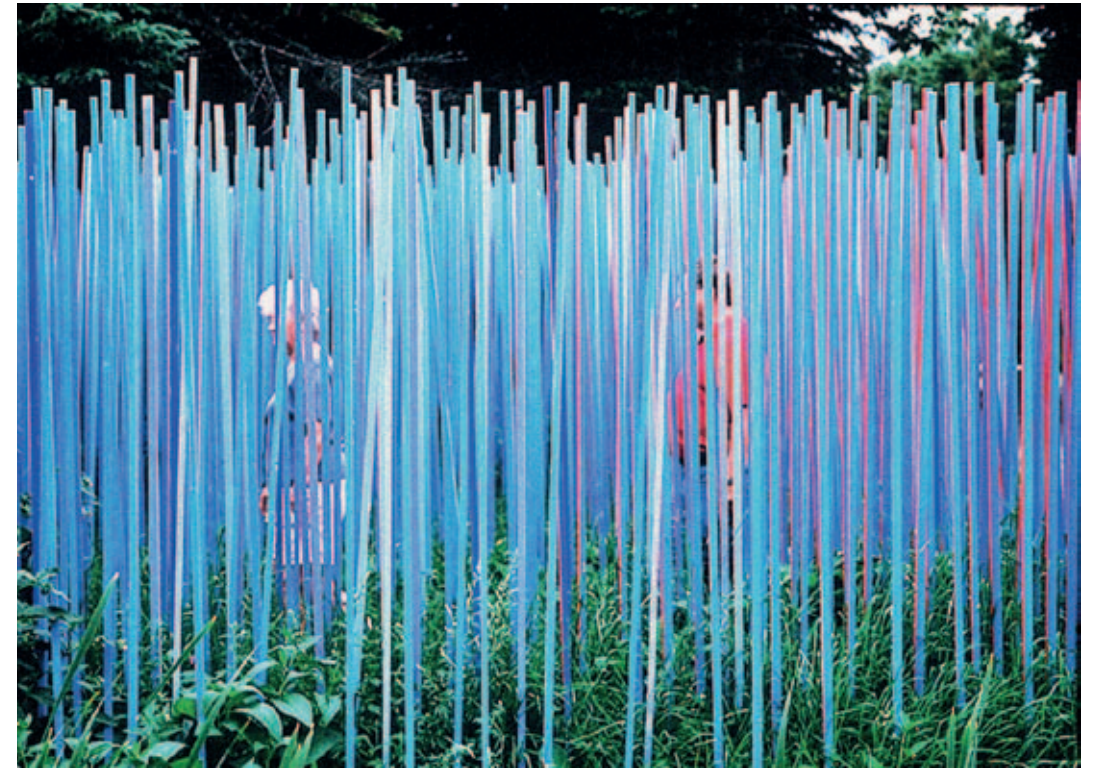
Jag skissade på olika koncept och inspirerades under en resa till London. Därefter skissade jag på plats i full skala med enkla kartongmodeller och slutligen byggde jag två exemplar av mina pallar.

Genom att studera och själv gestalta tillfällig landskapsarkitektur har jag praktiskt undersökt vad tillfällig landskapsarkitektur är.

2 Tillfällig landskapsarkitektur

2:1 Definitioner

I det här examensarbetet har jag valt att använda begreppet tillfällig landskapsarkitektur trots att det finns andra begrepp som har nästan samma innebörd. Den definition som jag använder mig av är att tillfällig landskapsarkitektur är ett projekt gjort av landskapsarkitekter och att det är tidsbestämt från början, det vill säga att syftet är att det ska vara just tillfälligt.

Trots att det är ett smalt fält inom landskapsarkitekturen så finns det olika definitioner.

En längre beskrivning ges i introduktionen till boken "Installations by Architects, Experiments in building and design" nämligen att det som skiljer vanlig arkitektur från installationer är att "projektets upphörande är planerat från början" (Bonnemaison, 2009). Att "funktionen vänder sig från nyttan och användbarhet till förmån för kritik och reflektion samtidigt som det sätter innehållet i främsta rummet" (Bonnemaison, 2009).

©Claude Cormier, architectes paysagistes office, 2000
Design Claude Cormier, architectes paysagistes
Blue Stick Garden (Métis-sur-mer, Quebec, Canada)

Den amerikanska landskapsarkitekten Ken Smith arbetar till exempel med något som han kallar för "temporary landscape installation artworks". Kanadensaren Claude Cormier och många andra kallar sina temporära projekt kort och gott för "installations" medan Verzone Woods Architects kallar sina för "kortlivad".

Många tänker nog på trädgårdsshower när temporär landskapsarkitektur nämns. Ett exempel är Chelsea Flower Show där stora summor läggs ner för att under fem dagar visa upp den "perfekta trädgården".

2:2 Litteraturstudie

Trots att det har gjorts en del projekt under åren har det visat sig svårt att hitta något skrivet om dem. Kanske är det så att projekten varit för lite trädgård för att hamna i trädgårdsmagasin och för lite landskap för landskapsarkitektmagasinen.

De artiklar jag hittade behandlade tillfällig arkitektur med undantag av Johan Sjöströms artikel där Erik Glemme nämns. Jag valde att studera dessa eftersom det var det tillfälliga som var intressant inte vilken typ av arkitektur de handlade om, att vissa aspekter och beröringspunkter var lika.

I the Burlington Magazine har Barbara Chabrowe skrivit en artikel som heter "On the significance of temporary architecture." I början av artikeln skriver hon att fenomenet tillfällig arkitektur har funnits länge. Världsutställningarna tas upp som exempel på temporär arkitektur som funnits i över hundra år (den första i London 1851). Enligt Chabrowe har det funnits temporär arkitektur sedan antiken och till skillnad från permanent arkitektur har den temporära arkitekturens främsta betydelse alltid varit en slags annons/reklam. Under antiken var syftet med tillfällig arkitektur politiskt, under renässansen och barocken så användes den främst vid offentliga högtider eller sorg. I och med världsutställningarna ändrades funktionen till att fungera som utställningshallar och mest som reklam för nya material, ny teknik och design.

En annan infallsvinkel på tillfällig arkitektur har Akiko Busch i artikeln "An argument for seasonal architecture" i tidningen Metropolis. Hon beskriver ett möte med några fiskare i sydvästra Mexico nära Guatemala just innan vårfloden kommer.

Vid en vacker flodmynnig, inramad av fruktträd och palmer bevittnar Busch något

märkligt. Innan vårfloden kommer, drar fiskarna ur förlängningssladdarna och tömmer små skjul som fungerar som ett slags caféer. Innehållet flyttas cirka tio meter innan vårfloden drar med sig skjulen. När Busch frågar varför, får hon ett artigt svar som antyder att hon är tokig som överhuvudtaget ställer frågan. Det finns ingen vackrare plats i hela världen att dricka på än precis vid kanten av den här floden, svarar fiskaren. Kanske inte helt logiskt, tycker Busch men menar ändå att det är ett argument för glädjen med säsongsbetonad arkitektur, små byggnader och platser som följer tidens cykler, säsongerna och vädret.

Busch beskriver också "Snow Show" runt Kemi och Rovaniemi i Finland där konstnärer som Yoko Ono och arkitekter som Zaha Hadid hade samlats för att bygga verk av snö och is. Busch beskriver det arktiska klimatet med all dess snö, hur vallarna runt vägarna blir till små bergskedjor, is och snön som byggs på runt sjöarna. Hon ser de designade strukturerna som en logisk fortsättning av det som snöskottarna och moder natur har gjort. Men om de byggda konstruktionerna hade en medfödd logik så var det ändå i deras dekonstruktion som en

egensinnig skönhet låg och enligt Busch var konstruktionernas upplösning viktig för deras historia.

Busch menar att både skjulen i Mexico och isstrukturerna i Finland kan ses ur ett större perspektiv. Arkitekturen är till sin natur ett företag som försöker övervinna naturen genom att skapa permanenta lösningar. Byggnader ska hålla oss varma där det är kallt och torra där det är vått, skriver hon. I mer extrema miljöer finns det en större förståelse för vädret och miljöns inverkan. Vilket leder till flexibla lösningar, till exempel att låta ett skjul spolas ut i vattnet och byggnader som smälter. Kanske, undrar Busch, finns det något att lära av platser som uppmärksammar naturens cykler, eller från idén att en plats förutsättningar inte behöver komma från dess fysiska förutsättningar utan snarare från dess samhörighet i ett större perspektiv eller med utgångspunkt från naturen.

Busch har också träffat Edwin Schlossberg, grundare och ägare av ESI design. Hans företag specialiserar sig på fysiska och digitala platser där människor kan mötas, byta idéer och lära av varandra. Schlossberg påstår, att vi ofta likställer hållbarhet med värde. Men att det på samma gång från början finns en vädjan till att rumsliga

lösningar inte alltid ska involvera permanenta konstruktioner. Schlossberg menar också att ett mer säsongsbetonat användande av platser kan främja själva firandet som idé och göra medverkan mindre betungande. En plats som använder tillfälliga lösningar är PSI, Museum of Modern Arts filial i Queens, New York där man använder museets gård till en årlig design tävling för en tillfällig sommarstruktur.

I Manjari Chakrabortys artikel "Temporary Architecture, Permanent Impressions" beskrivs Durga Puja, en festival i Calcutta. Under tre dagar förvandlas den hårda metropolens sjabbiga fasader till en tillsynes oändlig brunn av tindrande glans. Då fylls staden med nästan tre tusen temporära tempel. Festivalen förändrar till och med stadens trafikmönster och hur Calcutta upplevs. Det är samtidigt en tävling och en hyllning till äldre tempel, som man försöker efterlikna. Enligt Chakrabortys så är det speciella med den här temporära arkitekturen att den är nyskapande och ansvarsfull, att den sätter fingret på stadens puls, är ett skarpsinnigt sätt att underhålla och framförallt ett sätt att gynna kulturen.

Jag hittade en svensk artikel och det var "Om provisorier" av Johan Sjöström publicerad i Arkitektur 1975.

I den kan man läsa att en av Tessins den yngres uppgifter var att arrangera hovets fester. För att klara av det krävdes en suverän provisorieteknik.

Sjöström nämner vidare att vid firandet av Stockholms 700 årsjubileum så gjorde Erik Glemme en fantastisk möblering i Kungsträdgården, en tillfällig lösning som blev permanent på grund av att den uppskattades så mycket. I Glemmes förslag fanns bland annat scenen och den lilla tepaviljongen.

© Jean-François Vézina 2006
Design Claude Cormier,
architectes paysagistes
Blue Stick Garden
(Montreal, Quebec, Canada)

2:3 Intervjuer

För att få en inblick i hur landskapsarkitekter jobbar med tillfälliga lösningar skickade jag en förfrågan till ett antal landskapsarkitektkontor om jag kunde få göra en intervju. Det jag ville veta var bland annat varför vissa landskapsarkitekter ägnar sig åt den här typen av projekt överhuvudtaget. För att kunna jämföra likheter och skillnader valde jag att ställa ungefär samma frågor till alla. Här redovisar jag intervjuerna med landskapsarkitekterna Xavier Perrot och Monika Gora.

2:4 Xavier Perrot

Xavier Perrot är en del av designstudion cao | perrot. De har mest arbetat med utställningar och events men också med trädgårdsfestivaler som Cornerstones i Kalifornien och chaumont-sur-loire i Frankrike. Nu jobbar de alltmer med större och permanenta projekt. Xavier Perrot har sitt kontor i Paris och Andy Cao sitt i Los Angeles. Intervjun gjordes på engelska per telefon och jag har valt att inte översätta den för att undvika att omtolka det han sa.

Why did you start doing temporary projects?

No idea. I studied at the International Conservatory of Gardens in Chaumont-sur-Loire. Every year, they have a Garden Festival with temporary gardens/installations.

That's also where I met my design partner Andy Cao. We started with installation-like small scale projects, including other garden festival in Quebec and the US, etc. Now, we're moving into bigger scale.

Are you being commissioned to do your work or do you try and sell an idea?

We're often commissioned but sometimes we're invited. It happens once in a while that we work on competitions as well.

Is there any usual boundaries doing temporary work?

There are usually no limits - considering our approach of landscape - except the physical boundaries, like gravity or the plot's size. Sometimes it depends on the client, who may give us "carte blanche". Generally, having restrictions

is much more interesting and exciting for the design process.

When you're being asked to do a temporary project do you find the lack of boundaries easy to handle or? I mean if you're being told to solve a problem within a specific set of frames that might be some comfort.

It's a different thing to do it in a smaller scale, it's more flexible. All our projects for garden festivals are our little "sketches". The idea now is to use what we learned about materials, light, ephemerally, etc. in a much bigger scale.

We started with window installations and we are now doing big parks. When we lack experience or if it's too complicated we just ask for help. Public space is more complicated, it has to interact with other people. There are safety issues and other aspects to consider.

Is there a difference in complexity regarding the boundaries for the assignment for a temporary project and a permanent one?

It's easier with temporary work, since we are not dealing with the longevity issue, but

Not really. Since the context is different, we will look at the existing parameters to the appropriate scale: for instance, how the landscape is planed, or what the landscape environment looks like by itself. It's interesting how it interacts with light or its evolution, how it's deteriorating, etc. The approach is more on the environment or sometimes ecological not so much the technical aspects. We try to create an environment based on its perception, not on its scale. We try to evoke emotions through a created landscape; it's quite a human approach, not intellectual. We like the idea of a hand-made landscape, which is easier on smaller scale than bigger ones!

Do you think that temporary projects can have qualities that permanent places have, or the other way, do you think that they can have qualities that permanent places don't have?

Some levels of qualities are the same but you get a different feel. A garden is part of the landscape, but a landscape could also be in the garden. Depends on what we want to look at, how far

©Stephen Jerrom 2002

Design + installation : cao | perrot studio
Red Box (American Academy in Rome, Italy)

it depends on the subject. A permanent work doesn't have to be eternal - nothing is anyway.

We usually start with an idea or maybe there is a material that we want to explore. Sometimes we start on the artistic level, depends on the context, sometimes to the site. Sometimes we want to address its situation in history, mythology etc, basically to make it work/fit with its environment. Our projects are always a reaction to an existing situation.

The aesthetic is a choice that we make; we're not trying to please everyone.

Do you have a different angle approaching the task when it's a project that's going to be temporary or say for instance a public park/residential? Is there a different approach for the two, temporary/permanent?

we want to push our vision. An installation can BE the landscape. Without it, that landscape would be very different, or unnoticeable. Quality doesn't change with scale, only the effect will be different. Also, it doesn't connect in the same way to the viewer if he's a farmer, an artist, a politician or an economist.

In one way I presume you can say you add one layer to one existing place. Is that something that intrigues you or? A bit like Robert Rauschenberg's goat¹, I've heard he added the tire to it because he thought it lacked volume. Or are you more interested in your specific object?

Depends on the project. We like to blend art and landscape architecture in a seeming less way. We don't want people to just look at an installation or an environment, but actually step inside when possible.

For the project at the Medici Fountain in the Luxembourg Gardens in Paris, we used mimosa flowers on the mirror pool, leading up to the sculpture which shows the Greek mythology about Cyclops, Acis and Galatea, in that story Cyclops kills Acis in

©Stephen Jerrom 2005
Design + installation : cao | perrot studio
L'Allée des Amoureux (Medici Fountain, Luxembourg Garden, Paris, France)

jealousy over Galatea and Acis love to each other and his blood turns into a river, to eventually become the deity of streams and rivers. For us that story was an elegy for lovers and we wanted to connect to the surrounding area with the sculpture. We're not interested in the object itself, neither the flower, but what it can evoke.

Do you have site specific design or do you think that they could be placed on different locations?

I presume that some projects could fit somewhere else. But we try to anchor it to the place in one way or another, maybe use a technique for instance that is special for the region. We always want to make a project fit within its context.

1/ Amerikansk konstnär, som vid 1950-talets började med så kallade combines, målningar med tredimensionella föremål. Ett av hans kända verk är en uppstoppad get med ett däck mitt på kroppen.

Do you consider your work art or architecture?

We carry different hats, and we put them on according to the projects. We want each project to be a different experience for us. For us a garden is an environment. A plant is just a material, not a priority. We think more about the interactions with light, materials, emotions etc. We want a place to evoke and stimulate emotions; experience is essential.

You talk about familiar and overlooked materials on your website. You never tried the other way with unfamiliar and new materials?

Not yet. We're not very hi-tech. We like to give familiar materials a twist and place them in a situation where people aren't used to see them, to surprise people with what you can accomplish with "ordinary" materials. We can even be surprised, and that's exciting!

©Stephen Jerrom 2004
Design + installation : cao | perrot studio
Lullaby Garden (Cornerstone Festival of Gardens, California)

You talk about "imperfections" on your website are you referring to the Japanese aesthetic principles of Wabi-sabi²?

Yes, we like our places to interact with time to give it beauty. Take Cornerstone Festival project, we could have chosen to have the carpets made buy a factory in the US but instead we had sixty people in a Vietnam village make them for us, it adds a history to it. Carpets are not all perfect because they are handmade; every weaver has his or her specific style that will affect some details. Each carpet has a "soul". That's a beauty mark for us.

2/ En princip som accepterar den förgängliga och ser skönheten i det som är ofullkomligt, föränderligt och ofullständigt.

2:5 Monika Gora

Monika Gora arbetar som landskapsarkitekt och konstnär med eget kontor i Malmö. Tillskillnad från Cao+Perrot så genomför Monika sina projekt mest i det offentliga rummet. Hon gör också skulpturer och samarbetar med andra konstnärer. Intervjun med Monika Goras gjordes via telefon.

Varför jobbar du med tillfälliga projekt?

Jag gör det för att jag gillar att jobba med dem. För att det är lite mer lekfullt än att jobba med traditionella projekt. Man kan ta ut svängarna lite mer och för att man kan jobba med andra material än de som man vanligen använder, sådana som är mer ömtåliga och sensuella till exempel.

Men det finns mycket konst som är temporär, till exempel de där verket bara illustreras i bild efter att de är gjorda, till exempel inom land art. Inom landskapsarkitektur är förändringen av växtmaterialet också temporärt så det finns en koppling där.

I tidningen Magazinet-mitt i veckan pratar du om det förgängliga i dina installationer, att trots att de är borta så lever de kvar i människor. Vad menar du med det?

De är temporära på ett plan som till exempel i mitt projekt "klappa hästen" som fysiskt sett bara existerade under en vecka 2007. Men jag träffar fortfarande människor som pratar om det, så på det planet så lever de vidare.

Jag antar att man oftast blir anlitad att göra tillfälliga projekt, men bänder det att man själv tar initiativet att driva något själv?

Oftast har tillfälliga projekt jättedålig budget eller så måste man driva dem själv. I båda fallen krävs det att man jobbar mycket själv på projekten. Så de genomförs mycket på ens eget initiativ. Jag och Gunilla Bandolin¹ drev ett projekt som vi kallade X-X och det tog två år att färdigställa det. Projektet byggde på att när man utlöste arkitekttävlingen om Öresundsbron så var tävlingsförslagen hemliga. Ingen fick se något.

Vi tyckte det var väldigt odemokratiskt att man inte fick se de olika broalternativen och få veta hur en bro här skulle gestalta sig visuellt. Det enda som diskuterades var vattengenomströmningen. När vi sökte pengar för projektet så trodde de som var för bron att vi var emot och de som var mot trodde vi var för (nu fick vi tillslut pengar från båda organisationerna). Men för oss var det här bara ett sätt att visa var och hur bron skulle ligga. När vi tillslut skulle genomföra projektet så ville inte borgmästaren i Kastrup ha ett svenskt kors på deras mark och i Sverige var marken

¹ Svensk konstnär som bland annat gjort "observatorium" vid Sickla udde.

för giftig för att vara på land, så de fick vara i vattnet i stället.

Du skriver på din hemsida om ingrepp i miljöer som hotas av monotonier eller av att glömmas bort på grund av att de är för bekanta. Känner du kanske att det saknas något där, att något måste ske/förändras?

Jag har jobbat med årstider som ett sätt att förändra en plats temporärt. I Summer-Winter placerade jag tio isblock på en gata i Malmö och i ett annat projekt kallat Regnfontän lät jag det regna ihållande i tre veckor. Under tiden med regnfontänen var det väldigt varmt så det blev mycket uppskattat. Offentliga projekt kritiserar ofta väldigt fort av allmänheten. Det är bra att människor hinner uppleva projekten innan de ifrågasätts som till exempel med Summer-Winter. Ett annat exempel där jag har arbetat med klimat är med ljusballonger som på mitt sätt återupptäcker sommaren. Det blir speciellt med det väldigt ömtåliga tyget. Ljuset blir till jättevolym, det blir mer en kropp, något mer organsikt som till exempel växthuset jag gjorde för seniorboendet Neptuna i Malmö.

Det är intressant med flytande gränser där det ena kan ge det andra. En sak som är bra med tillfälliga lösningar är om det är dåligt så försvinner det snabbt. Men det måste alltid finnas en poäng med det man gör.

När du blir tillfrågad, hur upplever du då gränserna i ett tillfälligt projekt? Finns det en frihet i att ett projekts livslängd är avgränsad i tid?

Inte säkert, i ett permanent projekt så projekterar man och får betalt under tiden. I tillfälliga så jobbar man mer själv för att se till att det blir av. Man tar sig an ett tillfälligt projekt på ett annorlunda sätt. Det tar mer tid. Man använder vänner och bekanta som vill vara med. Man jobbar i grupp vilket är roligt, lite mer lekfullt.

Närmar du dig ett tillfälligt projekt på ett annorlunda sätt än ett av en mer permanent natur?

Det är mest när man jobbar med installationer som det är annorlunda. Plus att ta hand om resterna är en belastning. Jag fyller mitt hus med det som blir kvar och undrar vad jag ska göra med det.

Skulle du kalla de tillfälliga projekten du gör för konst eller arkitektur?

Jag drar inga sådana gränser. I och med Avant Gardeners boken så känns det som om jag blivit indragen i det gänget lite grann. De som var med i den var mer intresserade av att komma åt det sensuella med en trädgård. De var mindre intresserade av att problematisera och mer av att njuta. Man använder många ovanliga material vilket kanske gör att man tillslut går tillbaka till växter. Jag gillar träd, de är lite som individer. Tyvärr verkar människor känna sig hotade av träd, det första de flesta gör när de köper ett hus är att såga ner träden. Jag tycker att växtkraften är fascinerande.

2:6 Kommentarer

Litteraturstudien

Författarna beskriver många intressanta aspekter med den tillfälliga arkitekturen.

Barbara Chabrowe nämner inte specifikt landskapsarkitektur men har det funnits tillfälliga hus så borde det ha funnits en tillfällig miljö som de var placerade i. Exempelvis Eifeltornet som från början var tänkt som ett provisorium måste rimligtvis ha blivit byggd på en plats med lika lång tänkt livstid. Ett svenskt exempel är BO 01 i Malmö där det byggdes trädgårdar som senare försvann.

Det Busch skriver om en arkitektur som följer naturens växlingar borde vara något som landskapsarkitekter skulle kunna använda mer. Det har ofta diskuterats under utbildningen på växtövningar hur planteringar kan förändras. Men inte lika mycket hur en plats kan användas eller vilka möjligheter en plats har beroende på årstiden. Eller hur den ska/kan gestaltas med tanke på olika årstider.

En annan aspekt på det tillfälliga är det som Busch nämner med skiftningarna i snökonstruktionerna. Att utgå från hur olika material upplevs under olika förhållanden är ett sätt att tänka tillfälligt. Det gäller inte bara vatten utan också andra material. Till exempel husen i Aberdeen som är byggda av en speciell sorts granit som lär gnistra i solen, tyvärr har jag bara varit där när det regnat. Eller kortenstål som enligt en engelsk landskapsarkitekt inte ser bra ut när det är fuktigt. Anledningen varför det är så lite använt i Storbritannien.

Det Chakraborty och Sjöström beskriver tolkar jag som det vi nu för tiden kallar för stadsfestivaler. Även om det inte är så genomtänkt och knappast arkitektur i den form den nu visar sig i Sverige.

Intervjuer

Svaren i intervjuerna med Monika Gora och Xavier Perrot är lika på många sätt. Det verkar vara slumpen och en nyfikenhet som fick båda att börja med tillfälliga projekt. Gora nämner en större frihet i dessa projekt och även möjligheten att använda nya/andra material. Perrot nämner skolans närhet till Chaumont-sur-Loires trädgårdsutställningar och det som görs där.

Men när Gora berättar att hon vill problematisera och få en reaktion på den existerande situationen så vill Perrot med sina projekt väcka känslor. Skillnaden är att Perrot är mer romantisk i sitt uttryck och Gora ifrågasätter mer. Både Gora och Perrot beskriver en undersökande del av många av sina projekt. Gora undersöker situationer medan Perrot undersöker material och idéer.

Perrot tycker att gränser kan vara en utmaning, en önskan att ständigt röra sig utåt. Gora ser det tidsbegränsande i hur växtmaterialet förändras men också kanske en tillbakagång till växterna då det varit en tid då mycket ovanliga materiell har använts. Både använder det tillfälliga som en källa till

att få erfarenhet som senare används i större permanenta projekt och samma arbetssätt används oavsett om de är permanenta eller tillfälliga.

De menar att det viktiga är att tänka på projekten som vilket annat projekt som helst. Att upplevelsen är viktig oavsett om det ska stå där en dag eller tio år och det man lärt sig tar man med sig till nästa projekt. Båda betonar vikten av att förankra projektet på den plats där det ska genomföras och trots att projekten bara existerar under en kort period finns det alltid en poäng med dem.

Gora och Perrot nämner en mängd infallsvinklar som jag skulle kunna använda i mitt projekt. Som exempelvis fokusera på ett material eller undersöka en idé. Jag utgick ifrån vad intervjuerna berättade.

Det jag tyckte var viktigast var att förankra idén på platsen och att upplevelsen är viktig, det borde vara utgångspunkten för alla projekt. Oavsett om det är tillfälligt eller permanent.

Samtidigt ett mål som jag själv funderade över, någonting som skulle få människor att använda platsen mer.

© Grant Smith
2008
Design Gustafson
Guthrie Nichol
+ Gustafson Porter
Towards Paradise
(Venice, Italy)

3 Mitt projekt

Grimsta / 12 kilometer
från centrala Stockholm

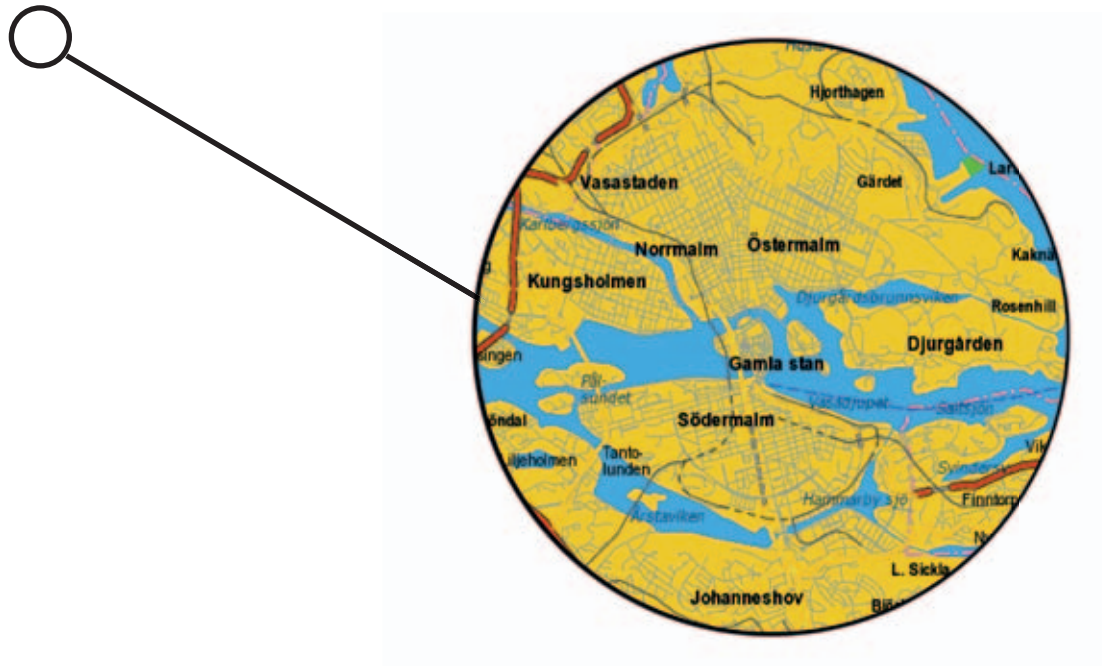
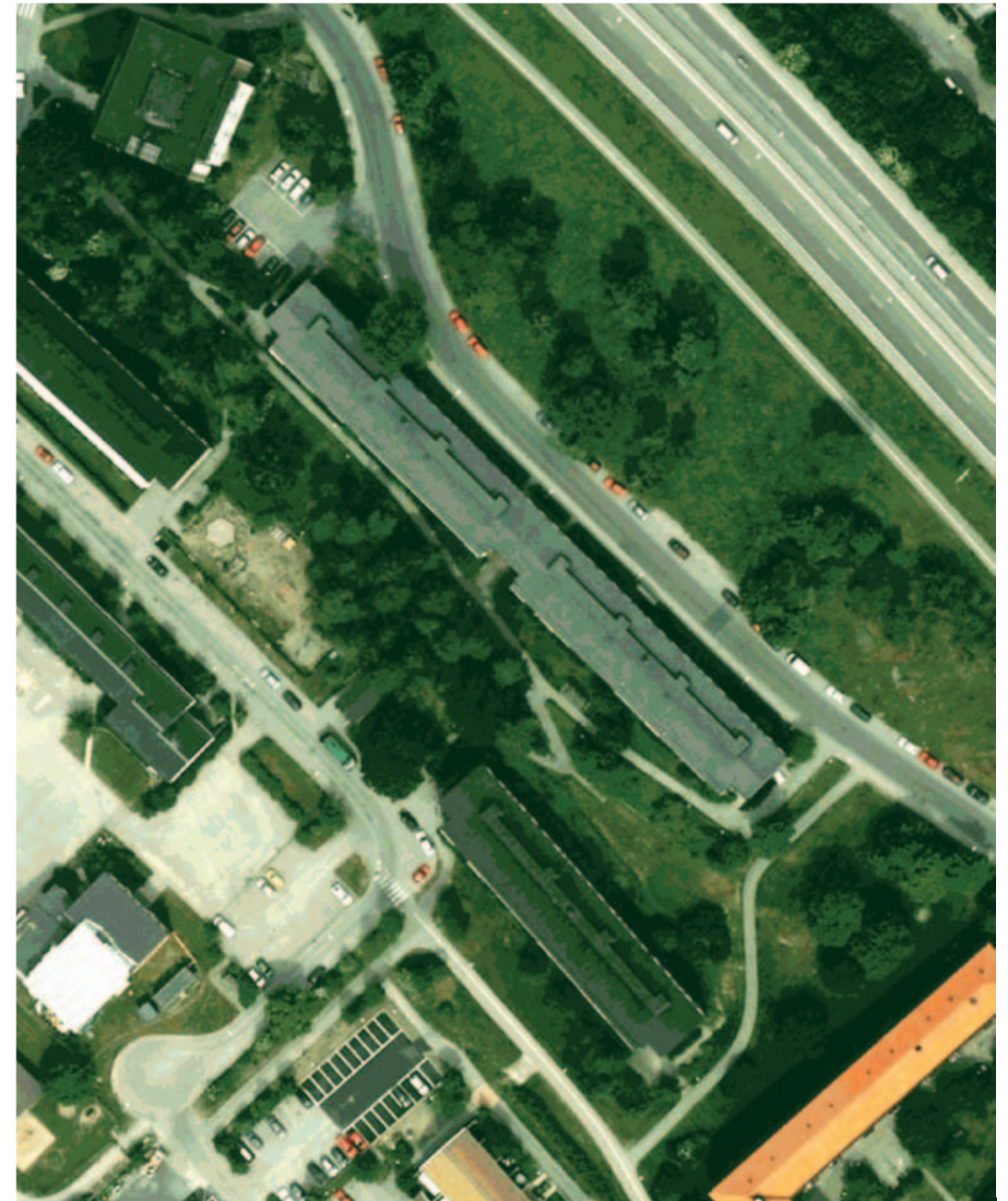

Bild Eniro

Grimsta, kvarteret Tennet, Bild Kartago

3:1 Kvarteret Tennet i Grimsta

Kvarteret Tennet består av fyra huskroppar; tre lamellhus och ett punkthus. Området byggdes i mitten av femtiotalet av Svenska Bostäder¹.

Husen ligger i nordvästlig riktning och det är ungefär tjugofem meter i mellan dem. De hus som ligger mot nordost ligger på toppen av en slänt med en höjdskillnad på cirka åtta meter. Delar av området är terrasserat för att få mer plana ytor.

Trappor och smala gångvägar finns på ett par ställen i kvarteret. På yttersidorna av kvarteret finns det en smal gräsyta som ligger mot husen. I kvarteret finns det tre utplacerade sittplatser.

Vid den sydöstra entrén in i kvarteret finns en nyanlagd perennplantering och undangömd på norra sidan finns det en överväxt spalje med två små förvridna fruktträd. Träden liksom de större buskarna är stora.

Mitt i kvarteret ligger ett område med tallar som står i en mer vildvuxen mark. I mitten av de nedre delarna finns det en lekpark och ovanför den en öppen slänt med en stor ek i mitten. Det finns fruktträd, syren och hägg plus en stor magnolia.

Mycket av buskvegetationen är gammal och börjar växa in på gångvägarna som är asfalterade och spricker upp av rötter som trycker på underifrån. Eftersom området mellan kvarteret är brant finns det få offentliga platser att vistas på. I vissa trappavsatser finns det små rum men de är överväxta av stora syrener eller ligger i konstant skugga.

¹/ Sveriges största bostadsbolag

Från sydöst

Från sydväst

Bild in i kvarteret från söder

Från nordväst

En av gångvägarna

Mot den stora eken

3:2 Material

Jag valde att börja med att bestämma material, detta för att begränsa projektets möjligheter. Ett sätt för mig själv att starta och att ge projektet vissa riktlinjer.

Det fanns en mängd möjligheter men också en mängd frågetecken. Även om jag ju inte behövde tänka på att det skulle vara permanent så återstod frågan om vilka material som jag behärskar och skulle kunna förädla.

Jag gjorde en inventering av material hos återförsäljare av byggmaterial. De flesta hade ungefär samma produkter i olika prisklasser. Allt är standardiserat.

Nästa steg var att ta ställning till vad som skulle rymmas inom min budget? Få material är billiga och de som är det är oftast sköra. I och med det dök frågan om hållbarhet upp. Tidigt hade jag en idé om att göra något som lämnades kvar. Detta för att undersöka om det användes. Svenska bostäder förklarade att om jag ville lämna kvar mitt projekt i området var det nödvändigt att det uppfyllde de krav på säkerhet som finns.

Jag började tvivla på att det skulle gå att göra något som var skört. Det jag tillslut kom fram till var att det skulle behövas ett material som var hållbart, något som jag lätt kunde bygga med och som jag hade erfarenhet att jobba med.

Då fanns det ett material kvar, nämligen trä.

3:3 Förslaget

Då hela gården i stort sett består av en brant slänt så funderade jag länge på hur jag skulle kunna göra den intressant eller attraktiv. Jag tänkte på vad som skulle locka folk att utnyttja den. Ett tag funderade jag på någon slags möbel men kom fram till att det skulle krävas en möbelsnickare för att göra det bra.

Under en helg i London såg jag utemöbler som liknade tre sidor av ramen på en låda. Jag tänkte att om jag tog bort en sida så skulle det bli kvar något som såg ut som ett liggande L och som med rätt proportioner skulle kunna stå plant i en slänt. I det här fallet skulle det bli lite som en brygga i miniatyr eller en pall för en slänt.

Mitt på gården finns det en öppen del med en stor ek i mitten. Här vetter slänten ner mot lekparken och riktningen är sydväst. Det är en plats där människor skulle kunna sitta och njuta av lite eftermiddagssol. För att pallarna bättre skulle kunna användas så tänkte jag de skulle gå att flytta omkring.

En fantastisk park i New York är Paley Park. Om den har Willam H Whyte skrivit att en av anledningarna till dess popularitet är det faktumet att de flesta av sittplatserna är individuella. Detta ger besökarna möjlighet att arrangera sittplatserna på ett sätt som passar dem.

Jag tänkte att bänkarna skulle kunna vara i två färger så att de uppfattades olika beroende på om betraktaren gick ovanför eller nedanför dem. Då skulle de få en skulptural effekt på håll som förhoppningsvis skulle locka människor.

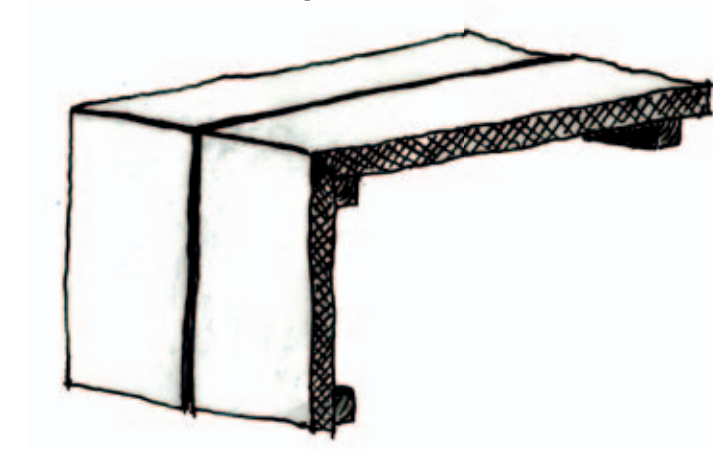
Möbler utanför the coach and horses, London.

Tidig skiss på hur jag tänkte att det skulle kunna se ut från två olika håll.

Skisser på möbel med en sida.

3:4 Skiss

För att testa mina idéer och få svar på några av mina frågor gjorde jag en grov skiss i skala 1:1 med hjälp av kartong och omslagspapper. De här ställde jag ut i slänten. Jag ville undersöka om min idé över huvudtaget var genomförbar.

Skulle ett liggande L i rätt proportioner kunna stå horisontellt? Om detta fungerade skulle det vara ett sätt att använda slänten.

Jag mätte slänten först på några ställen och gjorde sju stycken prototyper. När jag ställde ut dem i landskapet fick jag ledtrådar till mer aspekter som skulle behöva lösas. Snabbt kom jag fram till att sju bänkar var för få och att någonstans mellan tio och femton skulle vara tillräckligt för slänten.

3:5 Byggtekniska aspekter och andra problem

Jag identifierade sedan fem aspekter som jag skulle bli tvungen att lösa:

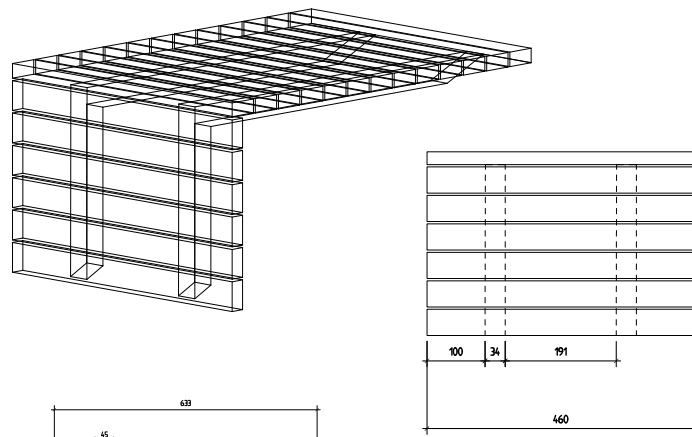
Stabilitet - Om pallarna inte ska vara fast förankrade i marken så kommer det att finnas ett problem med stabiliteten. Dels att de inte åker ner för slänten men också ifall någon skulle stå på dess framkant finns en risk att de snurrar framåt. De här problemen skulle lösas med hjälp av att förankra dem på något sätt.

Hållbarhet - Vilka dimensionerna ska det vara? Detta är beroende av hur stor pallan är. Jag visade lite olika förslag jag gjorde för en konstruktör och han sa att det absolut skulle hålla tack vare att de är så pass nätta. Jag skulle till och med kunna gå ner i dimensioner. Skisser till höger.

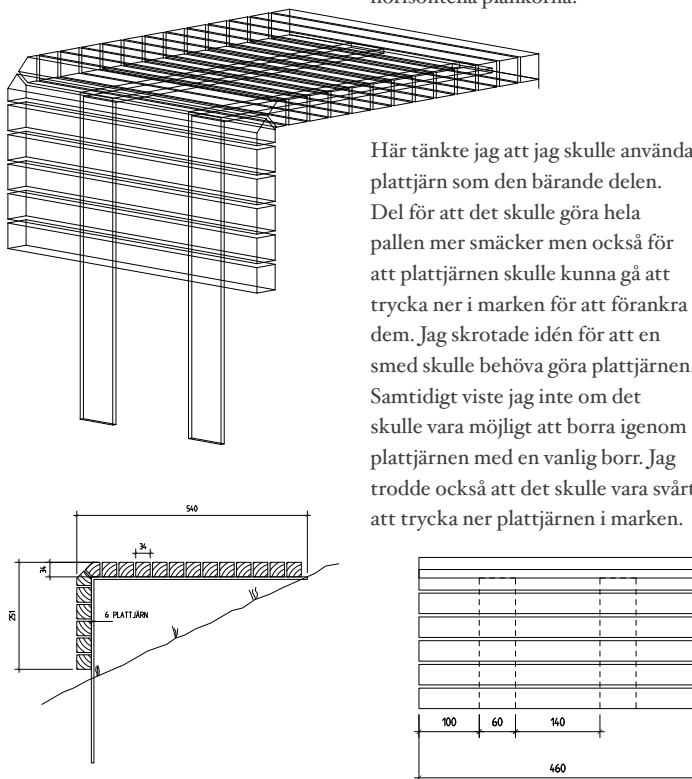
Kostnad - Är beroende på i vilken bearbetningsgrad av träet jag använder och dimensioner. Jag bestämde mig för planhyvlat eftersom det är gjort för att användas synligt och att jag därför inte skulle behöva bearbeta det något.

Mobiliteten - Eftersom slänten varierar i lutning måste jag komma på ett sätt att kompensera för det om pallarna ska kunna flyttas runt. Med skisserna använde jag ätpinnar för att se till att de var horisontella.

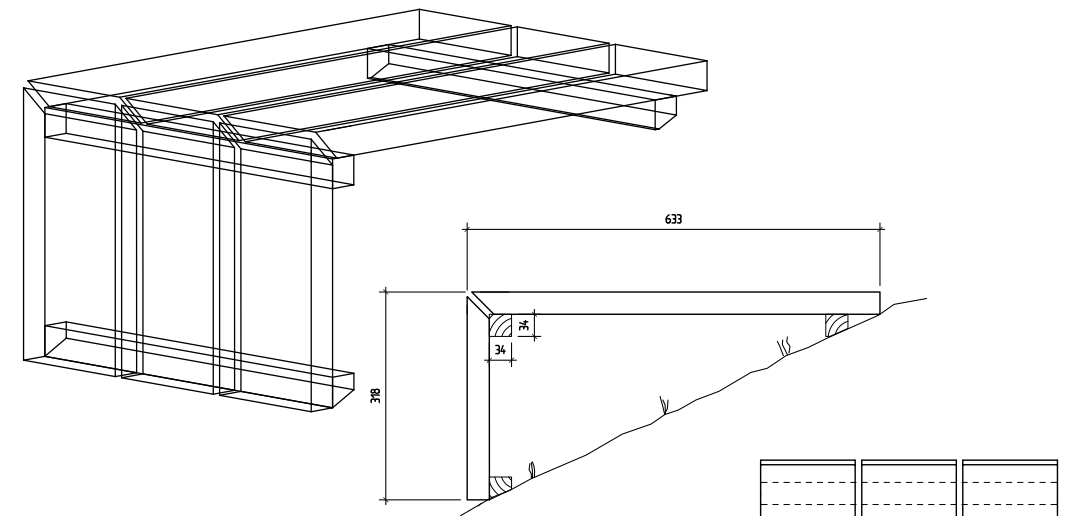
Antal - Hur många skulle jag bygga var också en fråga.

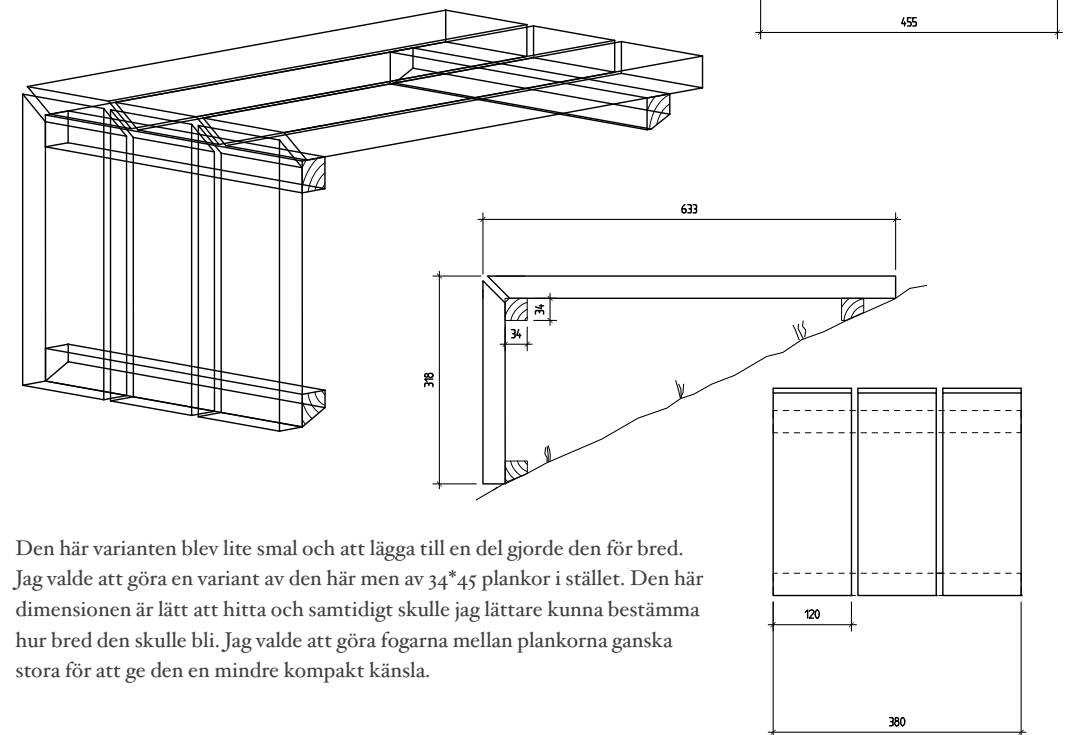
Här tänkte jag att jag skulle använda en balksko för att förenkla konstruktionen. Men det visade sig att de inte finns i så små dimensioner. I stället använde jag ett vinkelbeslag. Den här versionen byggda jag men jag ökade fogavståndet mellan de horisontella plankorna.

Här tänkte jag att jag skulle använda plattjärn som den bärande delen. Del för att det skulle göra hela pallan mer smäckert men också för att plattjärnen skulle kunna gå att trycka ner i marken för att förankra dem. Jag skrotade idén för att en smed skulle behöva göra plattjärnen. Samtidigt visste jag inte om det skulle vara möjligt att borra igenom plattjärnen med en vanlig borr. Jag trodde också att det skulle vara svårt att trycka ner plattjärnen i marken.

Den här dimensionen 34*145 av planhyvlat trä är svår att hitta. Den finns på träguidens hemsida men inte på byggvaruhus.

Den här varianten blev lite smal och att lägga till en del gjorde den för bred. Jag valde att göra en variant av den här men av 34*45 plankor i stället. Den här dimensionen är lätt att hitta och samtidigt skulle jag lättare kunna bestämma hur bred den skulle bli. Jag valde att göra fogarna mellan plankorna ganska stora för att ge den en mindre kompakt känsla.

3:6 Bygget

Jag bestämde mig för att bara göra två stycken bänkar och att skapa en illusion av flera i Photoshop. Det var helt enkelt för kort om tid och för dyrt att göra fler. Jag bestämde mig för att göra två varianter och bara materialet till dem kostade 400 kronor.

En annan anledning var att jag inte hade någonstans att bygga dem. Jag fick vara i en gillestuga i Orminge i östra Stockholm så det var lite besvärligt att göra mer än två. Jag målade en i vårt cykelförråd och bestämde mig för att se hur det skulle se ut med en som var obehandlad. Anledningen till att jag gjorde två alternativa modeller var dels för att undersöka olika utseenden och dels för att bygga två varianter. Det visade sig att den som jag trodde skulle vara lätt att bygga var svår och tvärt om. Den ena bänken hade plankorna horisontellt och den andra vertikalt vilket innebar att den ena var ganska sluten medan den andra var mer transparent.

Det var ännu ett sätt att undersöka vilken som passade bättre.

3:7 Kommentarer

Min ambition att undersöka om det fanns något sätt som skulle få människor att använda en yta stannade vid en ambition. Det beror på att jag inte lyckades lösa frågan om hur pallarna ska kunna vara horisontella och mobila på samma gång utan att man

blickar på dem. Jag tror att bänkarna skulle vara sittplatser på vår, sommar och höst och något som skulle kunna göra pulkåkningen lite mer äventyrligt på vintern. Då skulle de kunna få ett annat tillfälligt användningsområde.

Av bilderna på pallarna tycker jag att de på skissen ser intressantare ut. En anledning är att de är små vilket gjorde att de nästan försvann på grund av snön. Men också för att där finns en bild tagen nerifrån slänten. Här syns inte vilken funktion pallarna har utan de blir snarare till ett objekt, något som ger

riskerar att de ska slå runt om någon ställer sig på framkant. Därför lämnades bänkarna aldrig vind för våg. Jag skulle behövt göra mer än två och framförallt satt ut dem på våren eller sommaren. De är ganska små och decembers snöfall visade att de lätt skulle kunna försvinna.

Men de skulle kanske få en annan funktion då. När jag tog bilderna på de byggda bänkarna så kastade några killar som gjort ett hopp för sina snowracers lystna

slänten en till dimension. Anledning varför jag inte tog en bild från den vinkeln av de byggda pallarna var att de är tagna under en av årets kortaste dagar, solen försvann.

Av de byggda pallarna tycker jag att den omålade känns bättre. De längsgående plankorna följer släntens rörelse mer medan den andra varianten bromsar upp. De skulle också kunna ha varit målade i andra färger. I skisserna valde jag det omslagspapper som fanns i slutet av november då jul färgerna börjar dyka upp i allt möjligt, som exempelvis omslagspapper. Det färgvalet bara följde med, mot gräs såg vitt och rött bra ut men inte lika bra mot snö.

Antalet 10-15 stycken bygger jag på hur jag upplevde skisserna nedifrån slänten. Det antalet fyllde upp slänten. Ett mindre antal såg tomt ut. Samtidigt som min idé var att de skulle vara mobila, så skulle pallarna mest troligt klumpas ihop av de som skulle använda dem, varav slänten skulle se tom ut igen.

4 Avslutande reflektioner

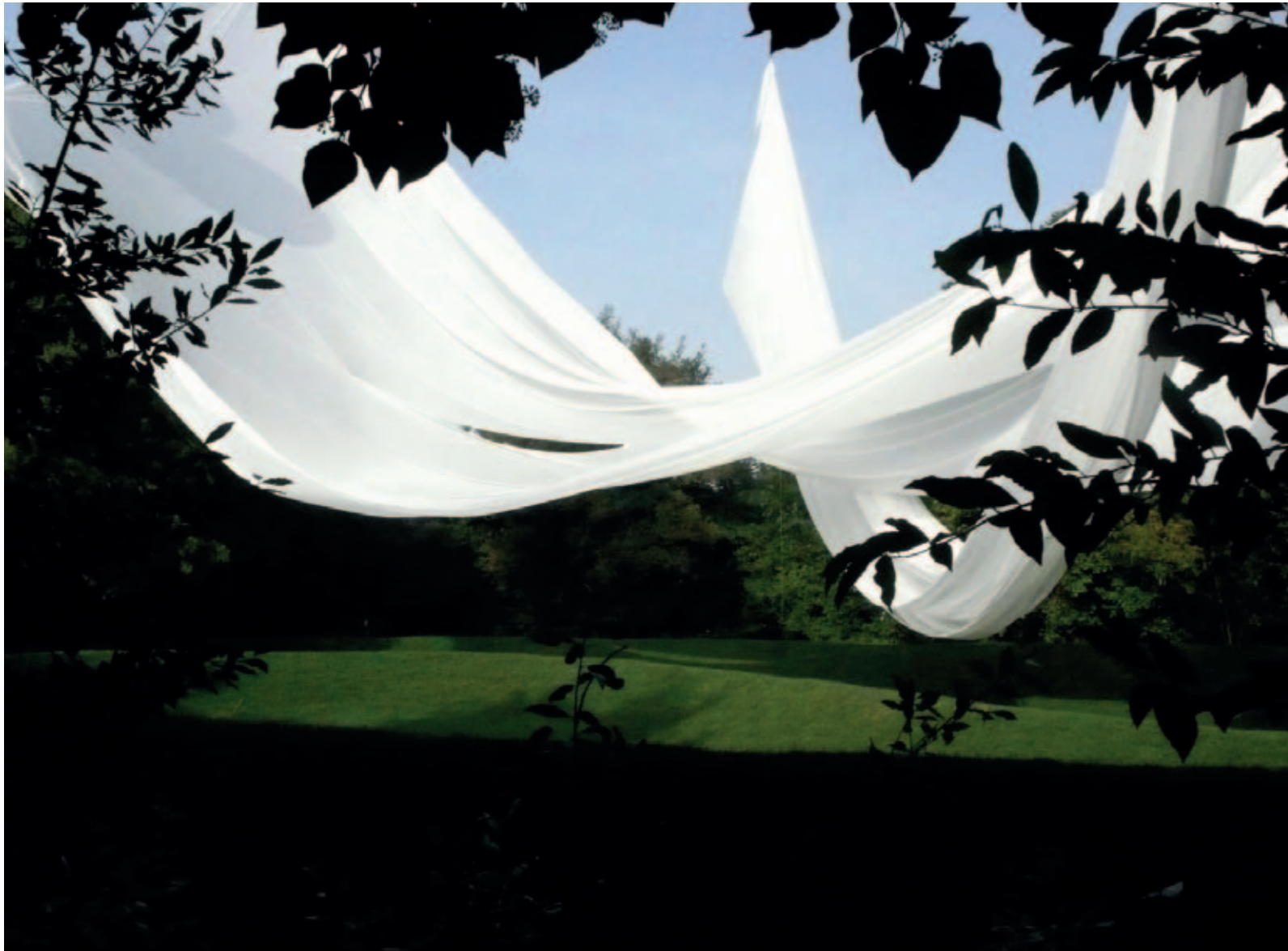
Mycket av min drivkraft i det här examensarbetet har varit min egen nyfikenhet. Jag ville dels undersöka vad tillfällig landskapsarkitektur är och hur den yttrar sig och dels genomföra ett projekt i full skala. Vad krävdes, hur skulle jag gå tillväga och vad skulle jag göra?

I arbetet utgick jag ifrån mycket av det som attraherade mig i många av de projekten som jag hade studerat. Att i stället för att göra något som bara skulle upplevas så ville jag gestalta något som främst hade en funktion.

Eftersom tiden inte räckte till för att slutföra hela projektet så ska de byggda delarna snarare kanske ses som ytterligare en skissvariant. Ett sätt att undersöka om det skulle gå att göra mobila, individuella bänkar som kunde stå i en slänt.

Först en plats

Det första jag bestämde mig för var en plats för mitt projekt. Platsen jag valde var plan, öppen och ganska lätt att använda. Jag insåg att marken var kommunal så jag tog därför kontakt med kommunens exploateringskontor för att undersöka vad som skulle

© Gustafson Guthrie Nichol + Gustafson Porter 2008
Design Gustafson Guthrie Nichol + Gustafson Porter
Towards Paradise (Venice, Italy)

krävas för att få genomföra ett projekt där.

Sedan bygglov

I början ville jag se om det fanns något man skulle kunna göra utan bygglov. När jag sedan insåg att all slags förändring kräver bygglov vilket betyder, lämna in ritningar på det du ska göra, visa hur förändringen kommer att se ut, få tillstånd av polisen och de som sköter marken. Det fanns inte tid eller pengar för det i mitt examensarbete. Att lämna in ett färdigt förslag, vänta i den kö som var vid det här tillfället, betala de pengar som krävdes och eventuellt ändå inte få bygglov.

Personen jag pratade med på exploateringskontoret rekommenderade till slut att jag skulle välja en annan plats, kanske på Ultuna eller hos en privat markägare eftersom det då bara skulle krävas markägarens tillstånd att få genomföra projektet.

Då jag inte ville genomföra projektet på Ultuna var alternativet en privat markägare.

I västerort äger Svenska Bostäder ganska mycket fastigheter, man ser deras symbol på hyreshus och större

delen av Vällingby centrum ägs av dem. Jag tog kontakt med Svenska Bostäder och förklarade vad jag tänkte göra.

Efter några samtal och ett möte så blev jag erbjuden kvarteret Tennet i Grimsta nära Vällingby i västra Stockholm.

Det här förändrade förutsättningarna för mitt projekt ganska ordentligt, från en plan, förbisedd plats, ganska långt från husen, till väldigt sluttande kvartersmark mellan bostadshus. Projektet förändrades också från idéer som mest skulle upplevas till något som skulle kunna användas. Jag tyckte att platsen krävde ett tillägg, något som skulle kunna öka användningen av bostadsgården.

Inspiration

Att studera tillfällig landskapsarkitektur visade sig svårt. Jag sökte på nätet och på olika bibliotek men det finns inget specifikt skrivet om det. Däremot så hittade jag några artiklar om tillfällig arkitektur genom Arkitekturhögskolans biblioteks sökmotorer. Jag valde att studera dessa eftersom beröringspunkterna är många. Exempelvis

sätten att använda sig av tillfällig arkitektur och vilka möjligheter det ger.

Genom de intervjuer som jag gjorde förstod jag bättre varför vissa landskapsarkitekter håller på med tillfälliga projekt. De två som svarade var Monika Gora och Xavier Perrot.

Projektets förutsättningar

I början av projektet kändes det begränsande att inte ha några ramar.

Valmöjligheterna var så många. Men när jag synade förutsättningarna lite närmare så upptäckte jag att de faktiskt fanns begränsningar och att de var ganska tydliga.

Många projekt existerar till exempel bara i skyddade miljöer, som trädgårdsutställningar. Projekt i offentlig miljö måste ta hänsyn till aspekter som hållbarhet och säkerhet. Det Londonbaserade landskapsarkitektkontoret Gustavson Porters bidrag till La Venezia Biennal 2008 verkar vara ett underverk av skörhet, men går det att sätta upp något liknande i ett bostadsområde?

Kanske inte ur hållbarhetssynpunkt, men kanske om man använde ett material som försvann utan att lämna ett spår efter sig eller något som kunde gå sönder utan att det gick att skada sig på det, till exempel sockervadd, dun, gräs eller varför inte löv. Här skulle en inspiration kunna vara konstnären Andy Goldsworthy.

En annan typ av ramar är de rent ekonomiska. Claude Cormier berättade på Oyster-seminariet 2009 att hans projekt Blue Stick Park kostade närmare 80 000 kronor och Blue Tree ungefär 50 000 kronor. Jag hade kanske kunnat hitta en sponsor till mitt projekt men jag valde att göra något som jag själv kunde bekosta. För att vara säker på att min idé skulle kunna genomföras valde jag också material som jag själv kunde hantera.

Ytterligare en begränsning är det faktum att många blir inbjudna till att göra projekt och han/hon får då fria händer att göra vad som helst.

Jag fick ett tillstånd från markägaren där jag skulle presentera min idé och därefter skulle Svenska Bostäder godkänna den.

© Michael Van Valkenburg Associates
Design Michael Van Valkenburg Associates
Teardrop Park
(New York, USA)

5 Diskussion

Det bästa med tillfällig landskapsarkitektur är flexibiliteten i projekten. Det går snabbt att genomföra. Det finns alla möjligheterna med funktioner som kan förändras. Olika behov kan tillfredställas och ytor kan aktiveras för att människor ska anamma dem.

Genom tillfällig landskapsarkitektur kan en anläggnings flexibilitet öka och funktionerna kan ändras relativt enkelt. Samtidigt så är det här projekt som en landskapsarkitekt kan göra utan de vanliga begränsningarna som ett projekt har, i form av exempelvis en beställare. Det här ger en möjlighet att få förverkliga en idé som grott i ens medvetande länge nog och tillslut måste ut. Här kan ens egna drivkrafter vara begränsningen och hur mycket tid och pengar man är beredd att lägga ut. Kanske till och med en beställare kan få upp ögonen för den som gör ett tillfälligt projekt om det uppmärksammas.

Det mest negativa med tillfällig landskapsarkitektur är den genom sin slit- och släng- karaktär knappast är ett ekologiskt byggande. Men mycket skulle kunna göras med återvinningsbara material. En annan aspekt är

att tänka på hur materialen skulle kunna återanvändas i senare projekt. Eftersom de flesta projekt är ekonomiskt pressade så kan det vara svårt att motivera att varje projekt skulle studeras i full skala innan det skulle byggas.

Mitt projekt

Det är svårt att veta vad jag tagit med mig från allt jag sett och fått berättat för mig under det här examensarbetets gång. Det viktigaste som jag lärt mig är att se alla de möjligheter som finns och att de är fantastiska många. Det är nyfikenheten och viljan att prova på något nytt som är den största drivkraften.

Precis som Monika Gora och Xavier Perrot berättar så är det friheten i projekten och alla möjligheter som är tillfällig landskapsarkitekturens främsta kvaliteter. Jag har insett att genom tillfällig landskapsarkitektur finns det otroligt mycket att prova, undersöka, provocera, underhålla och framförallt allt att lära.

Avslutningsvis så kom jag fram till att om man, som jag, ska göra något i ett bostadsområde, är det viktigaste att göra något som de boende och andra som

vistas i ett område faktiskt uppmärksammar, på gott och ont. Eftersom man gör något på de boendes halvprivata mark så borde de rimligtvis själva få ta del av det som gjorts oavsett om de uppskattar det eller inte.

Och förhoppningsvis kommer jag att finna en lösning, tid och pengar att till slut ställa ut mina pallar så att någon i framtiden får prova dem.

Fortsättningsvis

Ju mer jag har undersökt det här ämnet desto mer upptäcker jag att tillfällig landskapsarkitektur används på många fler sätt än jag visste tidigare.

I Tyskland finns till exempel Temporäre Gärten som varje år sedan 1997 sysslar med det här. Där arbetar man bland annat med att visa på potentialen i offentliga platser.

West 8 har använt det för att utforska en idé, om det skulle fungera på det sätt som det var tänkt. Queens Quay Boulevard i Toronto undersökte man under 10 dagar vad människor tyckte och om idéerna var praktiskt genomförbara. Ett drömscenario för en landskapsarkitekt. Att alltid

© Grant Smith 2008
Design Gustafson
Guthrie Nichol +
Gustafson Porter
Towards Paradise
(Venice, Italy)

få prova sina idéer innan de förverkligas.

Den amerikanska landskapsarkitekten Ken Smith tillfälliga projekt är enligt Nina Rappaports bok *Ken Smith Architects Urban Projects*, ett sätt för honom att experimentera och utforska mer komplexa idéer för framtida permanenta strukturer. Enligt Rappaport börjar många av Ken Smith's projekt som tillfälliga och de är ofta gjorda av engångsmaterial.

Meyer+Silberbergs projekt *Cypress Vigil* tilltalar mig som ett "kruk projekt". Det var ett projekt där hundra skott av tujor tillfälligt skulle hylla en hundra år gammal tuja som försvunnit och samtidigt ge platsen lite jämvikt.

Att fundera ur en årstids synvinkel är kanske det som skulle kunna göra parker mer använda. Det finns exempel på tillfälliga uttryck som amerikanska landskapsarkitekten Michael van Valkenburghs *Ice Walls* eller en del av hans projekt *Teardrop Park* i New York där vatten som droppar längs en mur på sommaren blir till en isvägg under vintern.

Jag fick tillfälle att prata med Véronique Faucheur från det tyska landskapsarkitektkontoret *LeBalto*. Faucheur berättade att de en gång fick i uppdrag av ett museum att göra en

park som bara skulle finnas under en säsong. Det var en intressant utmaning som ställde höga krav på kännedom av växtmaterial men som också var en intressant uppgift och tanke. En plats skulle kunna få en ny park varje år, en slags statypark där parken förändrades istället.

De ovan nämnda exemplen kan delas in i olika kategorier.

1. En form av tillfälliga förändringar, till exempel det som *Temporäre Gärten* gör eller *Lebalto*.

2. Tillfälliga lösningar som används för att undersöka en plats möjligheter eller en idé, *West 8* exempel i Toronto.

3. Undersöka ett material, Meyer+Silberbergs projekt *Cypress Vigil*.

4. Ett sätt för landskapsarkitekten/er att göra reklam för sig själv, små tillfälliga jobb kan leda till större uppdrag, *Cao & Perrot*.

Sättet av använda tillfällig landskapsarkitektur ser jag ur två perspektiv:

- 1) som ett alternativ till en landskapsarkitektur som tar väldigt lång tid att färdigställa, något som direkt byggs klart
- 2) som ett komplement till "det långsamma skådespeleriet" som den danske arkitekten Steen Eiler Rasmussens beskrev trädgården. Något som kan fungera som en dekor/ komplement under tiden skådespelet äger rum och som kan bytas ut.

Avslutning

Det finns en mängd exempel på tillfällig landskaparkitektur men de flesta har försvunnit till och med ur folks medvetande. Men i det här fallet är det inte vad som göms i historien som är intressantast utan vad som framtiden har att visa oss. Med nya material och nya landskapsarkitekter kommer nya lösningar och projekt att visas.

Eftersom tillfällig landskapsarkitektur ofta går snabbt och är enkelt att bygga finns det möjligheter att ändra inriktning på ett sätt som inte är möjligt i ett permanent projekt. Det betyder att det finns möjligheter att ändra material eller vilken infallsvinkel som man ska ha till projektet.

De slipper också likriktas av många av de regelverk som styr permanenta projekt och de kan därför bättre reflektera personligheten i de/ den som genomfört projektet. Eftersom de också byggs av de/ den som planerat och ritat projektet kan det också snabbt ändras under byggets gång.

Sist och viktigast så finns lärdomen från projektet där att hämta direkt.

©David Meyer
Design Meyer
+ Silberberg
Cypress Vigil
(American
Academy,
Rome, Italy.)

*“A plant is just a material,
not a priority”.*

Xavier Perrot

6 Referenslista

Bonnemaïson, Sarah (2009) *Installations By Architects: Experiments in Building and Design*, USA, Princeton Architectural Press.

Busch, Akiko. (2004, Oct) An argument for seasonal architecture. *Metropolis*, 88-91.

Chabrowe, Brabara. (1974) On the significance of temporary architecture. *The Burlington magazine*, 116, 385-391.

Chakraborty, Manjari. (2002, may-june) Temporary Architecture, permanent impressions – a fleeting chronicle of Kolkata Puja Pandals. *Architecture + Design*, 85-87.

Rappaport, Nina (2005) *Ken Smith Architects Urban Projects: A source book in landscape architecture* USA, Princeton Architectural Press.

Richardson, Tim (2008) *Avant Gardeners*. United Kingdom, Thames and Hudson.

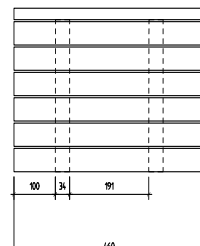
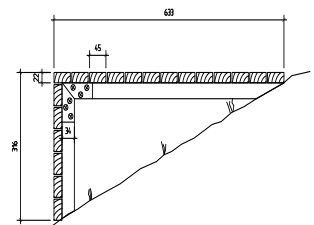
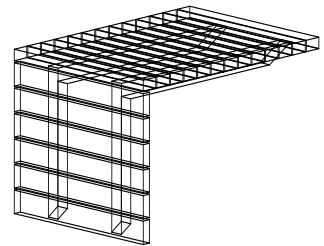
Sjöström, John. (1975) Om provisorier. *Arkitektur*, 8, 2-3.

Whyte, William H (1980). *The Social Life of Small Urban Spaces*. USA, PPI.

7 Intressanta hemsidor att besöka

www.dillerscofidio.com
www.caoperrotstudio.com
www.grossmax.com
www.meyersilberberg.com
www.gora.se
www.gustafson-porter.com
www.nippaysage.ca
www.vwa.ch
www.claudecormier.com
www.lebalto.de
www.temporaeregaerten.de

Jag skulle vilja tacka Monika Gora och Xavier Perrot som ställde upp på en intervju trots att jag inte har någon vana av att göra intervjuer och ställde en del udda frågor. Utan dem skulle arbetet förlora ganska mycket.

Mina examinatorer Susan Paget från institutionen och Åsa Ehn Hillberg från Karavan som ställde frågan varför, ett bra kritik tillfälle.

Susan Paget som fortsatte ge mig tips in i det sista.

Och framför allt min handledare Ylva Dahlman som piskade på mig när jag behövde det och guidade mig genom resten.

tack